യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 4
(സ്ഥിതിപ്രകരണമ്)/സർഗം 45

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ജഗത്-സംപന്ന-മേവേദം സംപന്നംങ്ങ് കി+ഞ്ചി-ദേവ ന .
ശൂന്യമേവ ച ഭാമാത്രം/ മനോ-വിലസിതം സ്ഥിതമ് .. 1

നദേശ-കാലാ-വേതേന+ ബ്രഹ്മാ+ണ്ഡേനാ-വൃതൗ+ സ്ഥിതൗ .
മനാഗപി മഹാരൂപ-വതാ+പ്യാകാശ-രൂപിണാ .. 2

ഏതഥ്.സംങ്ങ്-കല്പ-മാത്രാത്മ+ സ്വപ്ന-ദൃഷ്ട-പുരോപമമ് .
യ+ത്രൈവ തത്ര ത+ച്ഛൂന്യംങ്ങ് കേവലംവ് വ്യോമ സംസ്ഥിതമ് .. 3

അഭിത്തി-രാഗ-രചന/മപി ദൃഷ്ടമ-സന്മയമ് .
അകൃതംങ്ങ് കൃതമേ-വൈത+(ദ്-വ്യോ)മ്നി ചിത്രംവ് വിചിത്ര-കമ് .. 4

മനസാ കല്പിതം സർവംൻ ദേഹാദി-ഭുവന+ത്രയമ് .
സംസ്മൃതൗ/ കാരണംഞ്ച് ചൈത+ച്ചക്ഷുരാ-ലോകനേ യഥാ .. 5

ആഭാസ-മാത്രം ഹി ജഗ+ദ്ധടാ-വട-പട+ഭ്രമൈഃ .
ആവർ/തതേന സദ്രൂപാത്/പൃഥ+ക്കു+ഡ്യാ-ദയഃ സ്ഥിതാഃ .. 6

മനസേദം ശരീരം ഹി വാസനാർഥം പ്രകല്പിതമ് .
കൃമി-കോശ+പ്രകാരേണ+ സ്വാത്മ-കോശ ഇവ+ സ്വയമ് .. 7

ന തദസ്തി ച യന്നാമ ചേതഃസ്-സംകല്പ-മമ്ബരമ് .
ന കരോതി ന ചാപ്നോതി-ദുർഗമ+പ്യതി-ദുഷ്കരമ് .. 8

സർവശക്തിധരേ ദേവേ കാ നാമ നനു ശക്തയഃ .
ന-സംഭവ+(ന്തി-ആ)+ശ്രി-യന്തേ യാഭി-രന്തർ/മനോഗുഹാഃ .. 9

സത്താ-സത്തേ പദാർഥാനാം സർവേഷാം സർവദൈവ ഹി .
മഹാബാഹോ സംഭവതഃസ് സർവ-ശക്തൗ വിഭൗ സതി .. 10

പശ്യ ഭാവനയാ പ്രാപ്തം മനസൈ-വാത്മജം വപുഃ .
തസ്മാത്-തത്-കലനാം രാമ സർവശക്തി-യുതാംവ് വിദുഃ .. 11

സ്വസംകല്പ-കൃതാഃസ് സർവേ ദേവാസുര-നരാദയഃ .
സ്വസംങ്ങ്-കല്പോപ-ശമനേ ശാമ്യ+(ന്തി-അ)സ്നേഹ-ദീപവത് .. 12

ആകാശ-സദൃശം സർവംങ്ങ് കലനാ-മാത്ര-ജൃമ്ഭിതമ്
ജഗത്പശ്യ മഹാബുദ്ധേ സുദീർഘം/ സ്വപ്ന-മുത്ഥിതമ് .. 13

ന ജായതേ ന+ മ്രിയതേ ഇഹ കിംചിത്/കദാചന .
പരമാർഥേന സുമതേ/ മിഥ്യാ സർവംൻ തു വിദ്യതേ .. 14

ന വൃദ്ധിമേതി നോ+ ഹ്രാസംയ് യന്ന കിംചിത്-കദാചന .
കിം വാ തനു ഭവേ+ത്തത്ര കസ്യ കാ നാമ ഖണ്ഡനാ .. 15

ഭൂമ-ഭൂതം സ്വകാ-യോത്ഥ/മപശ്യ+ന്നിപുണംൻ ദൃശാ .
രാഘവാ്മഹതാ+ സ്വാന്തഃഖ് കിമജ്ഞ ഇവ മുഹ്യസി .. 16

മൃഗതൃഷ്ണാ യഥാ താപാ+ന്മനസോ നിശ്ചയാ+ത്തഥാ .
അസന്ത ഇവ ദൃശ്യന്തേ സർവേ+ ബ്രഹ്മാ-ദയോ്പ്യമീ .. 17

ദ്വി-ചന്ദ്ര-വിഭ്രമ+പ്രഖ്യാ മനോരഥ-വദു-ത്ഥിതാഃ .
മിഥ്യാ+ജ്ഞാന-ഘനാഃസ് സർവേ ജഗ+ത്യാ-കാര-രാശയഃ .. 18

യഥാ നൗ/യായിനോ മിഥ്യാ+ സ്ഥാണു+സ്പന്ദ/മതിസ്-തഥാ .
അസത്യൈ/വോത്ഥിതാ നിത്യ/മാകാ-രാണാം പരമ്പരാ .. 19

ഇന്ദ്ര-ജാലമിദംവ് വിദ്ധി മായാ-രചിത-പഞ്ജരമ് .
മനോ-മനന-നിർമാണംൻ ന സന്നാ-സദിവ+ സ്ഥിതമ് .. 20

ബ്രഹ്-മൈ-വേദംഞ്ജ് ജഗത്-സർവ-മന്യ-തായാസ്/തതഃഖ് കുതഃ .
പ്രസങ്ഗഃഖ് കീദൃശഃഖ് കോ്സൗ/ ക്വവാസാ-പരി-തിഷ്ഠതി .. 21

അയംങ്ജ് ഗിരിരയം സ്ഥാണു/രിത്യാ-ഡമ്ബര-വിഭ്രമഃ .
മനസോ ഭാവനാ-ദാർഢ്യാ-ദസൻഥ്-സന്നിവ ല+ക്ഷ്യതേ .. 22

പ്രപഞ്ച-പതനാ-രമ്ഭം പ്രമ+ത്തസ്യ ഇദംഞ്ജ് ജഗത് .
സകാമ-തൃഷ്ണാ-മനനംൻ ത്യക്ത്വാ+(നി-അ)+ദ്രാമ ഭാവയ .. 23

യഥാ+ സ്വപ്നോ മഹാ/രമ്ഭോ/ ഭ്രാന്തിരേവ ന വസ്തുതഃ .
ദീർഘ+സ്വപ്നംൻ തഥൈവേദംവ് വിദ്ധി ചിത്തോപ-പാദിതമ് .. 24

ദൃശ്യ-മാന-മഹാ-ഭോഗംങ്ജ് ഗൃഹ്യ-മാണ-മവസ്-തുകമ് .
കോശമാശാ-ഭുജങ്/ഗാനാം സംസാരാ/ഡമ്ബരംൻ ത്യജ .. 25

അസ-ദേത-ദിതി+ ജ്ഞാത്വാ മാ്ത്ര ഭാവംൻ നിവേശയ .
അനുധാവതി ന+ പ്രാജ്ഞോ വി+ജ്ഞായ മൃഗ-തൃഷ്ണികാമ് .. 26

സ്വസംകല്പാത്-സ്വരൂപാഢ്യാം മനോരഥ-മയീം ശ്രിയമ് .
യോ്നു-ഗച്ഛതി മൂഢാത്മാ ദുഃഖ+സ്യൈവസ ഭാജനമ് .. 27

വസ്തു+ന്യസതി ലോകോ്യംയ് യാതു കാമ-മവസ്-തുനി .
യസ്തു വസ്തു പരി+ത്യജ്യ യാത്യ-വസ്തു-സ നശ്യതി .. 28

മനോ+വ്യാമോഹ ഏവേദം രജ്ജ്വാ-മഹിഭയംയ് യഥാ .
ഭാവനാ-മാത്ര-വൈചി+ത്ര്യാ+ച്ചിരമാ-വർതതേ ജഗത് .. 29

അസദ+ഭ്യുദിതൈർ/ഭാവൈർ/ജലാന്ത+ശ്ചന്ദ്ര-വ+ച്ചലൈഃ .
വ+ഞ്ചിതേ ബാല ഏവേഹ/ ന ത+ത്ത്വ+ജ്ഞോ ഭവാദൃശഃ .. 30

യ ഇമംങ് ഗുണസംഘാതം ഭാവയൻഥ്.സുഖമീഹതേ .
പ്രമാർഷ്ടി സ ജഡോ ജാഡ്യംവ് വഹ്നി-ഭാവനയാ+ സ്വയാ .. 31

അസദേ-വേദ-മാഭോഗി ദൃ+ശ്യതേ ജല-പഞ്ജരമ് .
മനോ-മനന-നിർമാണ-ഹൃദയേ നഗരംയ് യഥാ .. 32

ഇദംഞ് ചിത്തേ+ച്ഛയോ-ദേതി ലീയതേ തദനി+ച്ഛയാ . .
മിഥ്യൈവംൻ ദൃശ്യതേ+ സ്ഫീതംങ് ഗന്ധർവ-നഗരംയ് യഥാ .. 33

രാമ നഷ്ടേ ജഗ+ത്യസ്മിൻ-ന കിംചി-ദപി നശ്യതി .
യുക്ത്യേഽപി ച ജഗ+ത്യസ്മിൻ-ന കിംചിദപി യുജ്യതേ .. 34

മനഃഥ് പ്രകല്പിതേ ഭഗ്നേ ഹൃദി വിസ്തീർണ-പത്തനേ .
വൃദ്ധിംഞ് ചോപഗതേ+ ബ്രൂഹി കിംവ് വൃദ്ധംങ് കസ്യ കിംങ് ക്ഷതമ് .. 35 .

ക്രീഡാർഥേന യഥോ-ദേതി ബാലാനാം ഹൃദി വർതനമ് .
മനസാ തദ്വദേ-വേദ/മുദേ+ത്യവിരതംഞ് ജഗത് .. 36

ന കിംചിത്/കസ്യചി+ന്നഷ്ട/മിന്ദ്രജാല-ജലേ യഥാ .
ഭ്രഷ്ടേ നഷ്ടേ തഥൈ-വാസ്മിൻഥ്.സംസാരേ വിതഥോ+ത്ഥിതേ .. 37

യദ-സത്ത-ദസത്-സ്യാ+ച്ചേൻ-ന കിംങ് കസ്യ കില+ ക്ഷതമ് .
തതോ ഹർഷ-വിഷാദാനാം സംസാരേ നാമ നാസ്പദമ് .. 38

അസദേവ യദ+ത്യന്തംൻ തസ്മാത്കിംൻ നാമ നശ്യതി .
നാശാ-ഭാവേ ഹി ദുഃഖസ്യ കഃഥ് പ്രസങ്ഗോ മഹാമതേ .. 39

സദേവ വാ യദ+ത്യന്തംൻ തസ്യ കിംൻ നാമ നശ്യതി .
ബ്രഹ്-മൈവേദംഞ് ജഗത്സർവം സുഖദുഃഖേ കിമുത്ഥിതേ .. 40

അസ+ദ്വാപി യദ+ത്യന്തംവ് വൃദ്ധിഃസ് സ്യാത്-തസ്യ കീദൃശീ .
വൃദ്ധേ-രഭാവേ ഹർഷസ്യ കഃഥ് പ്രസങ്ഗോ മഹാമതേ .. 41

സർവത്രാ-സത്യ-ഭൂതേഽസ്മിൻ/പ്രപഞ്ചേ/കാന്തകാരിണി .
സംസാരേ കിമുപാ-ദേയം പ്രാജ്ഞോ യദഭി-വാഞ്ഛതു .. 42

സർവത്ര സത്യഭൂതേഽസ്മിൻ/ബ്രഹ്മ-തത്ത്വ-മയേഽപി ച .
കിം സ്യാത്/ത്രി-ഭുവനേ ഹേയം പ്രാജ്ഞാഃഥ് പരി-ഹരന്തു യത് .. 43

അസത്-സദ്വാ ജഗ+ദ്യസ്യ തേനാസൗ സുഖ-ദുഃഖയോഃ .
അഗമ്യ ഏവ മൂർഖസ്തു തദ്വി-നാശേന ദുഃഖിതഃ .. 44

ആദാ-വന്തേ ച യന്നാസ്തി വർതമാന്യേ്പി തത്തഥാ .
യോ്ഭി-വാഞ്ഛ+ത്യസ+ദ്രാമ തസ്യാ-സത്തൈവ ദൃശ്യതേ .. 45

ആദാവന്തേ ച യത്-സത്യംവ് വർതമാനേ സദേവ തത് .
യസ്യ സർവം സദേവ സ്യാത്-തസ്യ സത്തൈവ ദൃശ്യതേ .. 46

അസത്യ-ഭൂതംൻ തോയാന്ത+ശ്ചന്ദ്ര+വ്യോമ-തലാദികമ് .
ബാലാ ഏവാഭി-വാഞ്ഛന്തി മനോ-മോഹായ നോത്തമാഃ .. 47

ബാലോ ഹി വിതതാ-കാരൈർ/വസ്തു-രിക്ഷൈതഃഫ് പ്രയോജനൈഃ .
സംതോഷ-മേത്യ-നന്തായ ദുഃഖായ ന സുഖായ തു .. 48

തസ്മാ+ന്മാ ത്വം ഭവോ ബാലോ രാമ രാജീവലോചന .
അവിനാശ-മിഹാലോക്യ നിത്യ-മാശ്രയ സുസ്ഥിരമ് .. 49

അസദിദ-മഖിലം മയാ സമേതംൻ
ത്വിതി വിഗണയ്യ വിഷാദി-താസ്തു മാ തേ .
സദി-ഹഹി സകലം മയാ സമേതംൻ
ത്വിതി ച വിലോക്യ വിഷാദി-താസ്തു മാ തേ ..50 ..

ശ്രീവാല്മീകിരുവാച .
ഇത്യുക്ത-വത്യഥ മുനൗ ദിവസോ ജഗാമ
സായംൻ തനായ വിധയ്യേ്സ്ത-മിനോ ജഗാമ .
സ്നാതും സഭാ കൃത-നമസ്കരണാ ജഗാമ+
ശ്യാമാ+ക്ഷയേ രവി-കരൈശ്ച സഹാ-ജഗാമ .. 51

ഇ+ത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ സ്ഥിതി+പ്രകരണേ
യഥാ-ഭൂതാർഥ-യോഗോപ-ദേശോ നാമ പഞ്ച-ചത്വാരിംശഃസ് സർഗഃ .. 45 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
18.10.2023